

Dijksma vindt dat varkenshouderij afgelopen tien jaar te weinig heeft ondernomen

Varkenshouderij blijft strijden tegen oude eis

Dit najaar zijn de problemen met verwerpers in de vroege dracht verergerd. Niet toevallig zijn afgelopen jaar veel varkenshouders overgeschakeld op groepshuisvesting. Scanner Theo Menting merkt dat de voorlopers al jaren met problemen kampen. De GD start nu een onderzoek naar de problemen. Staatssecretaris Dijksma is onvermurwbaar.

Het nieuwsbericht 'Grote problemen met zeugen in groepen' op Pigbusiness.nl leidde eind vorig jaar tot een storm aan reacties. Voor veel varkenshouders waren de problemen herkenbaar die Theo Menting van het bedrijf Scanservice schetste. Menting scant jaarlijks circa 100.000 zeugen en ziet vooral zeugenhouders met verwerpers kampen die met grote stabiele groepen werken. „Je ziet één zeug verwerpen, waarna een kettingreactie ontstaat van verwerpers binnen de groep. Soms loopt dat op tot 60 procent verwerpers.” Zeker in het najaar wanneer de kans op verwerpers groter is, ontstaan er volgens hem grote problemen op varkensbedrijven.

Dijksma onvermurwbaar

Het nieuwsbericht was voor VVD-politica Helma Lodders aanleiding om kort voor Kerst Kamervragen te stellen aan Sharon Dijksma. De staatssecretaris reageerde afwijzend op het voorstel van Lodders om de vierdageneis voor drachtige zeugen op te schorten. Ze stelde ook dat er onvoldoende informatie is in welke mate dit voorkomt. Voor LTO en NVW reden om een petitie te starten onder varkenshouders. De petitie tegen de vierdageneis werd door 1.268 varkenshouders getekend en half februari overhandigd aan de landbouwwoordvoerders van de Tweede Kamer. Die namen de petitie met belangstelling in ontvangst. „We hebben de varkenshouders om een signaal gevraagd. Dat signaal is gegeven nu meer dan 60 procent van de 2.000 zeugenhouders in Nederland deze petitie heeft getekend”, vertelde Mark Verheijen (VVD), voorzitter van de landbouwcommissie van de Tweede Kamer. Later die dag, in debat met staatssecretaris Dijksma, kwamen de politici hun belofte na. Helma Lodders (VVD), Jaco Geurts (CDA), Elbert Dijkgraaf (SGP) en Carla Dik-Faber (CU) vroegen de staatssecretaris om opschorting van de NWA-controles op de vierdageneis en om een onderzoek naar de welzijnssituatie van zeugen. Dijksma liet zich niet vermurwen. Ze herinnerde de Kamerleden eraan dat deze zaak al speelt sinds 1998, en dat het toen de sector was die een vierdageneis wilde hebben. In

2003 nam Nederland de beslissing dat deze eis in 2013 zou worden ingevoerd. „Met andere woorden, varkenshouders hebben tien jaar de tijd gehad om zich hierop voor te bereiden”, stelde ze. „En veel bedrijven hebben in die tien jaar geen stappen ondernomen.”

Onzinnige regelgeving

De invoering van de vierdageneis stamt nog uit het bewind van oud-landbouwminister Jozias van Aartsen. „De varkenshouderij lag vlak na de varkenspest op zijn gat. Toen is er al meer van de destijds bedachte regelgeving geschrapt. Onzinnige regelgeving”, zegt Jaco Geurts. Hij vindt het argument van Dijksma dan ook geen sterke argument. Het CDA Tweede Kamerlid diende al eind 2012 samen met Helma Lodders een motie in bij de toenmalige staatssecretaris Henk Bleker. De motie omvatte aanpassing van de Nederlandse wetgeving aan de Europese regelgeving van zeugen in groepen binnen vier weken na inseminatie.

De toenmalige minister Henk Kamp schreef in zijn beantwoording dat het geen verschil maakte welk groepshuisvestingssysteem de varkenshouder heeft. De minister baseerde zich op een studie van Wageningen UR. Uit bedrijfszonderzoek op 70 varkensbedrijven met groepshuisvesting binnen vier dagen na dekken bleek dat er een gelijke verdeling bestaat van zowel bedrijven met zeer goede resultaten als met minder goede resultaten. Ook bleek dat het geen verschil maakte welk groepshuisvestingssysteem de varkenshouder heeft. Of bedrijven met minder goede resultaten betere resultaten zouden hebben als zij de zeugen vier weken na dekken in de groep zouden doen, is niet onderzocht. Mocht een zeughouder dus problemen hebben bij het plaatsen van de zeugen na vier dagen na dekken in de groep, dan zou dat oplosbaar moeten zijn met meer diergericht management, stelde Kamp.

Kettingreactie veroorzaakt

Dat de problemen met alleen management zijn te verhelpen, gaat er bij Theo Menting niet in. „Ik durf dit niet aan mijn klanten te

Helpt heeft meer last van najaarsverwerpers

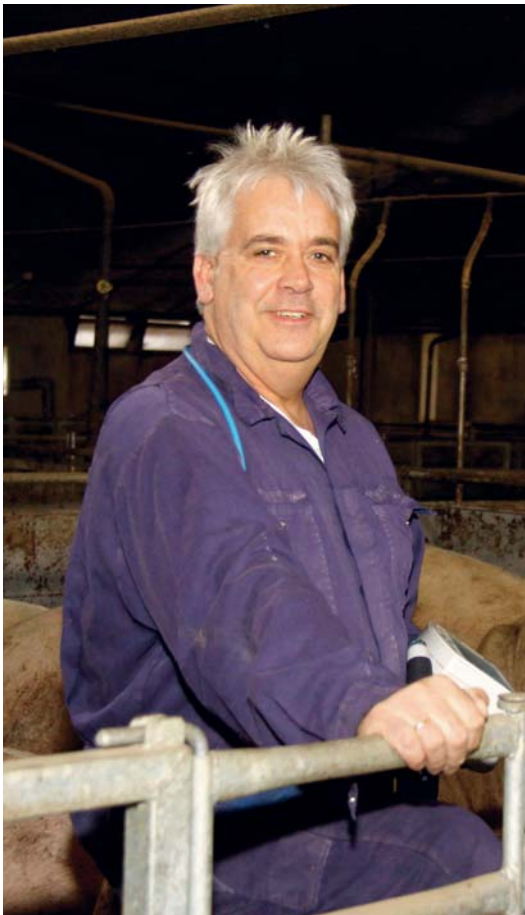
Pigbusiness.nl vroeg eind vorig jaar aan de varkenshouder of ze dit jaar meer of minder last hadden van najaarsverwerpers dan voorgaande jaren. In de peiling gaf 44 procent van de varkenshouders aan hier meer last van te hebben. In totaal reageerde 86 mensen op de poll: 'Ik heb dit jaar minder last van najaarsverwerpers'. Waar 44 procent aangaf wel meer last te hebben, gaf 46 procent aan dat dit niet op hun bedrijf het geval was. Bijna 10 procent had geen idee of het dit jaar meer of minder was. Najaarsverwerpers is ieder jaar een terugkomend verschijnsel. De varkenshouder kan met de volgende praktische maatregelen het 'seizoenseffect' tegengaan en de risicofactoren beperken:

A. Seizoenseffect tegengaan

1. voorkom grote temperatuurswisselingen op stal (wachtstal) en voorkom hoge temperaturen in de kraamstal (vooral in de zomer: dan verlaagt de eetlust van de zeugen waardoor meer conditieverlies in het kraamhok)
2. verlichting: zorg voor een vast dag-nachtritme en zorg dat het ritme in de dekstal en de wachtstal hetzelfde is. Varkens zijn zeer gevoelig voor het korten worden van de dagen. Let op: ze hebben geen problemen met een korte daglengte, want in de winter worden ze wel goed drachtig. Ze hebben problemen met het korter worden der dagen. Als de lampen in de dekstal per dag langer branden dan in de wachtstal dan wordt als het ware een soort najaar gecreëerd op stal met korter wordende dagen.

B. Beperken risicofactoren

1. voeding:
  - 1.1. voorkom te veel conditieverlies in het kraamhok;
  - 1.2. vervolgens in de eerste maand dracht voldoende hoog voerniveau maar niet te hoog. <2,5 kg is te weinig en >3,5 kg is te veel; dit is lastig als zeugen niet individueel gevoerd worden.
2. stress: vooral chronische stress is riskant in de vroege dracht. Bijvoorbeeld: ledere dag conflicten over voer / restvoerjagers rond een voerstation / beperkte ruimte tussen voerligboxen / hoge hokbezetting / kleine hokken waarin geen ruimte voor vluchten / afwezigheid van schotjes waarachter een zeug zich kan verstoppert / tocht.

De oplossing van scanner Theo Menting is om stabiele groepen zo klein mogelijk te houden. „Hoe kleiner, hoe beter.“

rest van de zeugen de afgestorven vruchtjes op. In deze vruchtjes zitten hoge concentraties van het hormoon prostaglandine. Als een zeug dit in de vroege dracht binnenkrijgt, werpt ze binnen een paar dagen de vruchtvliesjes af." Prostaglandine is een werkzaam bestanddeel in Planate. Varkenshouders kunnen dit medicijn gebruiken rond het werpen om de geboorte kunstmatig op te wekken. Volgens Menting zijn alleen zeugen in de vroege dracht gevoelig voor deze hoeveelheden prostaglandine. Zeugen die de vier à vijf weken zijn gepasseerd, hebben een hoge hormoonspiegel en zijn veelal bestand tegen het binnenkrijgen van deze hoeveelheden prostaglandine. Hij ziet de problemen met verwerpers vooral in het najaar verergeren. Volgens hem heeft dit alles te maken met de natuur. „Het varken is een afstameling van het wilde zwijn en is daardoor nog steeds gevoelig voor invloeden van buitenaf. De dagen worden korter, er is een groter temperatuurverschil tussen overdag en 's nachts en een warme zomer zorgt ervoor dat de dieren minder voer opnemen waardoor ze zwakker zijn.“

Minder problemen

Het rapport van Wageningen waar minister Kamp destijds op doelde dateert uit 2009 en draagt de titel: 'Groepshuisvesting tijdens de vroege dracht'. Theo Menting heeft het rapport uitvoerig bestudeerd. Een passage in het rapport is hem bijgebleven. Hij citeert: „Toch zijn enkele aspecten voldoende interessant om die verder te onderzoeken. Zo kan geconcludeerd worden dat huisvesting in stabiele groepen vergeleken met grote

dynamische groepen resulteert in een groter risico van embryonale sterfte.“

Zijn conclusie is dat er bij grote stabiele groepen destijds al een verhoogd risico is vastgesteld. Ook merkt hij op dat 77 procent van de bezochte bedrijven in het rapport voerstations als groepshuisvestings-systeem hadden. Volgens hem is dit geen representatief getal. „Als ik naar mijn klanten kijk, heeft maar 23 procent voerstations.“ Bij voerstations zijn er volgens hem minder problemen met verwerpers, omdat er bij dit systeem met dynamische groepen wordt gewerkt. Toch doen zich volgens de scanner in dynamische groepen dezelfde problemen in het klein voor.

„Als je een nieuwe weeggroep in een dynamische groep plaatst, zie je deze zeugen vaak in groepjes bij elkaar blijven en dan is er nog het risico dat ze elkaars vruchtjes opeten.“ Zijn oplossing is om bij stabiele groepen deze zo klein mogelijk te houden. „Hoe kleiner, hoe beter.“ Afhankelijk van de bedrijfsgrootte vindt hij dat varkenshouders met stabiele groepen, hokken van 6 tot 10 dieren moeten aanhouden. „Bij varkensbedrijven met 1.000 zeugen is het niet praktisch om met groepen van 6 zeugen te werken.“ Hij waarschuwt ook voor het mengen van verschillende weeggroepen van zeugen die minder dan vier weken dragend zijn. Volgens hem lopen alle zeugen dan nog steeds een verhoogd risico.

Met zijn verhaal hoopt Menting vooral dat varkenshouders van nu af aan beseffen wat de gevaren van grote stabiele groepen zijn. „Maak ze niet te groot, dan houd je het probleem beheersbaar. Met hekjes alleen los

verklonden.“ Menting is negen jaar geleden met zijn bedrijf Scanservice gestart en werkte daarvoor 20 jaar voor Varkens KI Nederland. Wekelijks komt hij op 40 varkensbedrijven. Hij merkt al jaren dat bedrijven met grote stabiele groepen met problemen in de vroege dracht kampen. „Als je binnen een groep een lege zeug scande dan scande je binnen een paar weken een groot gedeelte van de zeugen gus of zag je ze terugkomen.“ Na tien jaar met de vraag te hebben rondgelopen wat deze kettingreactie veroorzaakt, heeft hij sinds kort een heldere verklaring. „Als er één zeug in het hok verwerpt, eet de

‘Er is geen meerderheid in de Kamer voor’

CDA Tweede Kamerlid Jaco Geurts zet zich al jaren af tegen de vierdageneis, maar heeft tot op heden zowel de staatssecretaris als de Tweede Kamer niet kunnen overtuigen. Voorlopig ziet hij hier geen verandering in komen. „Er is geen meerderheid in de Kamer voor. Ik heb zelfs bij de VVD twijfel of er een meerderheid is.“ Ook aan het feit dat de PVV de deur op een kier zet, hecht Geurts weinig waarde. „Bij de QLL (*Quality system Livestock Logistics, red.*) hebben we het onlangs nog gezien. Mooie woorden voor de boer, maar als het er op aankomt zie ik

geen steun vanuit de PVV.“ Geurts ziet wel enkele aanknopingspunten. „Het GD-onderzoek naar de invloed van het hormoon prostaglandine komt er. En de staatssecretaris heeft toegezegd dat varkenshouders die niet voldoen aan het enkele feit van de vierdageneis, voorlopig niet zullen worden beboet.“ Maar dit is geen oplossing voor de lange termijn realiseert hij zich. Zijn voorstel aan staatssecretaris Dijkzema is om de EU-richtlijn van vier weken te hanteren. Varkenshouders die wel al aan de vierdageneis voldoen, moeten volgens Geurts van de markt een plus ontvangen.

Kleinere groepen bracht oplossing voor zeugenbedrijf

Rene Raben is bedrijfsleider op het zeugenbedrijf van Willemien Voetdijk in Zevenaar. Tot ruim drie jaar geleden was Willemien samen met haar man Bennie eigenaar van varkensbedrijf Zweekhorst. Het bedrijf met 1.450 zeugen exporteert alle biggen op 25 kilo naar Duitsland. Toen Bennie Voetdijk plotseling en onverwacht overleed eind 2010 nam Raben zijn taken in de stal over. De familie Voetdijk vestigde zich in 1995 in Zevenaar. In stappen werd het bedrijf uitgebreid tot een laatste uitbreiding naar 1.450 zeugen in 2009. Tot dan toe had het bedrijf geen problemen met verwerpers in de vroege dracht. „De eerst drie weken lagen de zeugen nog in voerligboxen, voordat ze op dag 25 van de dracht werden gescand en in grote groepen kwamen”, zegt Raben. Het afgifpercentage lag op dat moment op een niveau van rond de 90 procent. De problemen begonnen pas een jaar later toen alle zeugen meteen na het dekken in stabiele groepen van 43 zeugen kwamen. „In 2010 kregen we te maken met een massaal aantal terugkomers. Het percentage terugkomers liep op tot 40 à 50 procent. Vooral in de maanden september, oktober en november verergerde de problemen.” Een dierenarts bracht hen op het idee van kleinere groepen. Frappant genoeg arriveerde op de dag van overlijden van Bennie de hokinrichting voor kleinere groepen. De groepen

van 43 zeugen werden teruggebracht tot vier groepen van 9 zeugen en een groep van 7 zeugen. „Door de kleinere groepen kunnen we de problemen met verwerpers stabiel krijgen”, zegt Raben. De technische resultaten zijn hersteld naar het oude niveau. De eerste drie kwartalen van 2013 lag het afgifpercentage op 89,5 procent. Om zijn ervaringen te delen, heeft Rene Raben zich aangesloten bij de netwerkgroep van LTO, NVV en Wageningen UR die de problemen met verwerpers in de vroege dracht onderzoekt. De groep telt vijf zeugenhouders. „Ze kampen allemaal met dezelfde problemen of hebben er mee te maken gehad. En ze hadden of hebben allemaal grote stabiele groepen”, verklaart Raben de overeenkomsten in de groep. Elke maand bezoeken ze één van de deelnemende bedrijven en hopen zo tot praktische tips te komen die de problemen verder kunnen terugdringen. De bedrijfsleider heeft al enkele praktische tips in de stallen toegepast. Op de inlaatuventielen in de dragende zeugestal zijn aan de buitenkant drukkappen geplaatst om windinvloeden uit te sluiten. Met hogere vloertemperaturen probeert hij het liggedrag van zeugen aan te passen en er is een automatische tijdklok bij de stalverlichting aangebracht zodat de zeugen standaard van 6 uur 's morgen tot 8 uur 's avonds licht hebben. In de zomer krijgen de zeugen extra

vitamines en mineralen die het tekort aan het voer moeten opvangen. Ook jaagt hij meteen na het spenen de zeugen voor één dag bij elkaar in de groep, zodat er na het dekken minder rangordegevechten zijn. Allemaal maatregelen die wellicht kleine invloed hebben. „Maar”, zegt hij, „met de kleinere groepen hebben we de grootste stappen gemaakt.” Ondertussen hoopt Raben dat de politiek tot inzicht komt dat de vierdageneis niet in het belang van dierenwelzijn is. Hij is voorstander om net als in de rest van de EU een termijn van vier weken aan te houden. „Als dit onder het mom van een beter dierenwelzijn gebeurt, snap ik het echt niet.”

je het probleem niet op, maar krijg je het wel onder controle.”

Bekende risicofactor

In reactie op de petitie en het aansluitende Kamerdebat stelde Dijkma voor om veterinaire experts onderzoek te laten doen waar de problemen zitten en in overleg te gaan met de sector, maar ze wilde niet toezeggen de handhaving op te schorten voordat de feiten van het onderzoek bekend zijn. De GD heeft een voorstel opgesteld voor een onderzoek naar het effect van prostaglandine. Dat zal extra inzicht geven in de problematiek.

Ook zij hebben dit najaar veel vragen van varkenshouders gehad over verwerpers in de vroege dracht.

„Op bedrijfsniveau zijn risicofactoren aan te wijzen die het probleem kunnen versterken. Die risicofactoren hebben vooral te maken met stress en voeding.” Volgens de GD kent groepshuisvesting in de vroege dracht een verhoogd risico. Zeker in stabiele weekgroepen. „Daarin komt een aantal aspecten samen dat riskant is voor de vroege dracht zoals: voerconcurrentie, beperkte ruimte en een groepsgrootte waarin het niet mogelijk is om 'op te gaan in de anonimiteit.'”

Dat de problemen met groepshuisvesting nu opspelen, is voor hen eenvoudig te verklaren. „Omdat in 2013 iedereen in Nederland op groepshuisvesting is overgestapt, hebben nu ook meer bedrijven te maken met de risicofactoren. Het is daarbij ook bekend dat bedrijven die overschakelen van individuele naar groepshuisvesting in de eerste cyclus vrijwel altijd een wat lager drachtpercentage hebben. Zowel de varkenshouder als de zeugen moeten aan het nieuwe systeem wennen.” ■

 Reageren?
r.vanboekel@pigbusiness.nl

'Ik heb hoop dat het nog wordt teruggedraaid'

Helma Ladders (VVD) maakt zich net als haar collega Jaco Geurts (CDA) al jaren hard voor afschaffing van de vierdageneis. „De diergezondheid wordt aangetast, varkenshouders kunnen met huisvestingsystemen die niet werken dat een, twee, drie niet aanpassen en wij zijn voorstander van de EU-regel binnen vier weken na inseminatie groepshuisvesting”, is Ladders haar argumentatie. Volgens haar gaan, in tegenstelling tot wat Dijkma beweert, de problemen met groepshuisvesting in de vroege dracht veel verder dan alleen management. Ze is van mening dat de varkenshou-

derij met het overhandigen van de petitie aan de politiek het juiste signaal heeft gegeven. „De petitie heeft de politiek aan het denken gezet en de staatssecretaris heeft een kleine opening geboden.” Ze ziet langzaam een verschuiving in de Tweede Kamer ontstaan. „De PVV is nu aan het nadenken of ze ook tegen de vierdageneis zijn.” Of ze daadwerkelijk de daad bij het woord gaan voegen, zegt Ladders: „Als ze begaan zijn met diergezondheid wel.” De VVD-politica durft geen uitspraken te doen over hoe groot ze de kans acht dat de regel daadwerkelijk wordt teruggedraaid.

